

Vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpano-ohje

Kunnanhallitus antaa seuraavat ohjeet vuoden 2026 talousarvion täytäntöönpanosta sekä talouden ja toiminnan järjestämisestä. Ohjeet täydentävät lainsäädäntöä ja kunnan hallintosääntöä. Kunnanhallitus voi antaa tarvittaessa talousarviovuoden aikana uusia ohjeita menomäärärahojen käytöstä. Esihenkilöt huolehtivat, että henkilöstö saa tiedon talousarviosta, täytäntöönpano-ohjeesta sekä kuntastrategian tavoitteista.

1 Yleistä

Valtuusto on hyväksynyt kokouksessaan 10.12.2025 (§ 61) Ristijärven kunnan talousarvion vuodelle 2026 sekä taloussuunnitelman vuosille 2027–2028. Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen tarkoituksena on antaa ohjeita valtuuston hyväksymän meno- ja tuloarvioiden täytäntöönpanossa ja seurannassa. Lisätietoja talousarvion täytäntöönpanosta antavat kunnanjohtaja ja hallintopäällikkö. Palvelualuepäälliköt voivat antaa osaltaan tätä talousarvion täytäntöönpano-ohjetta tarkempia ohjeita.

Vuoden 2026 talousarvio on laadittu alijäämäiseksi. Talousarviossa pysyminen vaatii toiminnan ja talouden yhteensovittamista sekä valtuuston hyväksymän talouden sopeuttamissuunnitelman (9.19.2024 § 22) noudattamista ja toimeenpanon seuranta, jotta alijäämä saataisiin kääntymään positiiviseksi suunnitelmavuosien osalta. Henkilöstöä koskevat toimenpiteet käsitellään aina yhteistoimintamenettelyssä.

Talousarvion täytäntöönpanoa suunniteltaessa toimielinten vastaavien viranhaltijoiden tulee valvoa kunkin palveluketjun osalta määrärahojen käyttöä talousarvion mukaisiin käyttökohteisiin talousarviossa osoitetun suuruisina.

Talous- ja toimintasuunnitelmassa on hyväksytty strategiset, taloudelliset ja laadulliset tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tulot, joiden lisäksi on edelleen tarkkaan harkittava taloudellisuutta niin hankinnoissa kuin päivittäisessä toiminnassakin.

Jokaisen toimielimen sekä palvelu- ja tehtäväalueen on huomioitava kuntastrategia toiminnassaan ja toiminnallisten tavoitteiden tulee tukea ja toteuttaa kuntastrategiaa. Kuntastrategian tavoitteiden toteutumista seurataan niin jokaisen työyksikön päivittäisessä työskentelyssä kuin johtoryhmässäkin. Uutta kuntastrategiaa noudatetaan seuraavan vuoden talousarvion laadinnassa syksyllä 2026.

2 Henkilöstö

Henkilöstösuunnitelma vuosille 2026–2028 sisältyy valtuuston hyväksymään talousarvioon.

Ristijärven kunnan toiminta, talous ja henkilöstö mitoitetaan siten, että ne ovat tasapainossa keskenään ja perustuvat palvelutuotantoon. Tuloksellisuutta ja tuottavuutta kohennetaan panostamalla työssäjaksamiseen, työhyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen. Uusien rekrytointien yhteydessä tehtävät määritellään siten, että resursseja voidaan hyödyntää yli palvelualueiden. Ensisijaisesti hyödynnetään kuntayhteistyötä ja tehtäviä järjestellään yhdessä Kainuun muiden kuntien kanssa.

Henkilöstösuunnittelussa huomioidaan eläköityvät työntekijät, rekrytointitarpeet ja tehtävien uudelleen järjestelyt sekä muut palveluorganisaation toiminnallisuuteen vaikuttavat järjestelyt. Työntekijän jäädessä eläkkeelle tai lähtiessä kunnan palveluksesta, on selvitettävä, kuinka työnkuva järjestetään kustannustehokkaasti ja palvelurakennetta tukien. Uusien työntekijöiden perehdytykseen on varattava aikaa.

Henkilöstön määrä on suhteutettava toiminnan tarpeisiin ja taloudelliseen tilanteeseen:

- Ulkopuolisia sijaisia palkataan ainoastaan, jos sijaisen puuttuminen vaarantaa peruspalveluihin kuuluvan toiminnan jatkumisen tai toiminnan turvallisuuden. Turvallisuudella tarkoitetaan myös henkilöstön työturvallisuutta, johon työn kuormittavuus vaikuttaa olennaisesti.
- Kun virka tai toimi vapautuu, selvitetään ensiksi, onko tehtäväkuvaus ajan tasalla ja mikä on tuottavin tapa järjestää tehtävien hoitaminen. Ulkoisen rekrytoinnin tarve arvioidaan selvityksen perusteella.

Henkilöstökuluihin tulee kiinnittää huomiota joka vuosi, ei ainoastaan kuluvana vuonna. Henkilöstökulujen hallinta edellyttää, että mm:

- palkkaus perustuu työ- ja virkaehtosopimuksissa määriteltyihin työn vaativuuteen perustuviin tasopalkkoihin, harkinnanvaraisia palkankorotuksia ei tehdä
- kun henkilölle annetaan tehtävän vaativuutta lisäävä lisätehtävä, hänelle voidaan maksaa määräaikaista tehtäväkohtaista lisää, jonka suuruus arvioidaan johtoryhmässä palkitsemisen yhtenäisyyden varmistamiseksi
- harkinnanvaraisia, palkattomia virkavapaita voidaan myöntää, jos toiminnan laatu ja turvallisuus eivät vaarannu
- lomien tulee pitää KVTES:n pääsäännön mukaan lomanmääräytymisvuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun mennessä. Vuodelle 2027 saa jättää talvilomaa enintään 10 tai 8 pv riippuen vuosilomapäivien kokonaismäärästä. Säästövapaita (vuosiloman siirtäminen säästöön) ei pääsääntöisesti hyväksytä.
- vuoden 2026 lomaraha tai osa siitä voidaan työntekijän/viranhaltijan suostumuksin antaa myös vapaana
- matkakustannukset korvataan KVTES 16 luvun mukaisesti kokonaisedullisimman matkustustavan mukaan. Korvauksen määrä perustuu verohallinnon päätökseen korvausten verotomudesta. Verollisia korvauksia ei makseta. Työntekijöiden matkalaskut on tehtävä 2 kuukauden kuluessa matkan päättymisestä.

Työt tulee suunnitella niin, että ylitöitä ei synny. Työsuunnittelulla tuetaan myös henkilöstön työssä jaksamista. Ylitöiden tekemiseen tulee aina olla työ- ja virkaehtosopimuksen mukainen esihenkilön määräys ja välttämättömät ylityöt annetaan pääsääntöisesti vapaana. Liukumaylitykset annetaan aina vapaana lukuun ottamatta työsuhteen päättyessä olevaa kertymää, joka voidaan suorittaa rahakorvauksena.

Palkkauksesta päätettäessä tulee kuulla palkka-asiamiestä, noudattaa kunta-alan sopimuksia ja kunnassa käytössä olevaa palkkaustasoa. Harkinnanvaraisesta palkkauksesta päättää kunnanhallitus.

Kehityskeskustelut käydään huhtikuun loppuun mennessä kaikkien työntekijöiden osalta alkaen kunnanjohtajasta ja esihenkilöistä. Kehityskeskustelu voidaan pitää yksilö- tai ryhmäkeskusteluna.

Toimivalta henkilöstöasioissa on määritelty hallintosäännössä.

3 Talousarvion sitovuus

Talousarviovuosi 2026 on toimielimiä sitova, suunnitelmavuosien osalta ohjeellinen. Sitovuus tarkoittaa, että varoja ei saa käyttää muihin kuin talousarviossa osoitettuihin tarkoituksiin, eikä enempää kuin talousarviossa on osoitettu.

Talousarvion toimintakatteen sitovuudesta vastaavat tilivelvolliset, mikä tarkoittaa vastuuta noudattaa talousarviota. Erillistä käyttösuunnitelmaa vastuualueittain ei laadita, vaan se sisältyy talousarvioon. Talousarvion käytötalousosan sitovuustaso on tehtäväalueen toimintakate.

Vastuu näiden ohjeiden noudattamisesta ja niihin liittyvien toimenpiteiden toteutuksesta on palvelualuepäälliköillä/vastuualueiden esihenkilöillä sekä kunnanjohtajalla. Kunnanhallitus hyväksyy määrärahasiirrot tehtäväalueelta toiselle saman palvelualueen sisällä. Palvelualueen päällikkö hyväksyy määrärahasiirrot tehtäväalueen sisällä tehtävältä toiselle.

4 Käyttösuunnitelmat

Hallintosäännön 56 §:n mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion käyttötalousosassa palvelualue- tai tehtäväaluekohtaiset sekä investointiosassa hankekohtaiset määrärahat, toimintatavoitteet ja tulotarvot. Kunnanhallitus hyväksyy palvelualuepäälliköiden esityksestä määrärahojen jaon tehtäväalueille, mikäli jakoa ei ole jo tehty valtuuston hyväksymässä talousarviossa tai siihen on tarvetta tehdä muutoksia. Kululajitason jakoperuste on henkilöstökulut, palvelujen ostot, aineet ja tarvikkeet sekä vuokrat ja muut kulut.

Investointiohjelman määrärahat valtuusto on hyväksynyt kohteittain. Kunnanhallitus voi siirtää talousarvioon sisältyvien kohteiden välillä määrärahaa kohteelta toiselle. Kokonaan talousarvioon sisällyttämättömän kohteen määräraha tulee hyväksyttävä valtuustotasolla, jos tarve on rahallisesti merkittävä kunnan kokonaistaloudessa. Kunnanhallitus voi siirtää talousarvion täytäntöönpanoon liittyvää toimivaltaa alaisilleen toimielimille ja/tai viranhaltijalle.

5 Talousarvion toteutumisen seuranta ja talousarviomuutokset

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja – suunnitelma sitovat palvelu- ja tehtäväalueita sekä henkilöstöä, ja ovat samalla näiden valvonnan välineitä. Talousarvion taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta seurataan kunnanhallituksessa neljä kertaa vuodessa. Toiminnan ja talouden toteutumisesta sekä vuosien suunnusteesta ja investoinneista raportoidaan valtuustolle huhtikuun ja elokuun lopun tilanteesta (hallintosääntö 57 §). Hallitus antaa puolivuositin valtuustolle myös koko konsernia koskevan talouden seurantaraportin. Samalla on annettava selvitys investointihankkeiden toteutumisesta ja niiden määrärahojen käytöstä. Kuntastrategian tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan kaksi kertaa vuodessa valtuustoseminaareissa sekä talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Talousarviossa pysymiseksi palvelu- ja tehtäväalueiden ja viranhaltijoiden on seurattava talousarvion sekä valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista kirjanpidosta lähetettävän kuukausiraportin pohjalta. Seuranta tehdään tili- ja kustannuspaikkatasolla. Mahdollisesti havaitut kirjausvirheet on korjattava välittömästi kirjanpitoon. Erityistä huomiota tulee kiinnittää palkkakustannusten kirjautumiseen oikeille kustannuspaikoille ja projekteille.

Jos toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia, etteivät talousarvion määrärahat toimialalla tule riittämään tai ne ovat ylimitoitettuja, on asianomaisen palvelu- ja tehtäväalueen tehtävä esitys kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle **talousarviomuutokseksi**. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana (hallintosääntö 59 §). Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa.

Viranhaltijoiden määrärahasiirrot perustuvat toimivallan omaavan viranhaltijan päätökseen, joka tehdään Dynasty- asiahallintaohjelmaan ja toimitetaan kunnanhallitukselle tiedoksi.

Investointiohjelman toteuttamissuunnitelman hyväksyy kunnanhallitus ja se annetaan tiedoksi valtuustolle. Investointien määrärahan sitovuustaso on hankeryhmäkohtainen. Kunnanhallitus voi siirtää investointimäärärahaa talousarvioon sisältyvän hankeryhmän (esim. rakennukset) sisällä hankkeelta toiselle hankkeelle toteuttamissuunnitelman perusteella.

Investointihankkeista tulee tehdä loppuselvitys kolmen kuukauden kuluessa niiden valmistuttua. Loppuselvitys annetaan tiedoksi kunnanhallitukselle. Loppuselvityksen tulee sisältää tiedot hankkeen suoritustavasta, tehdyistä sopimuksista ja hankkeen lopullisista kustannuksista.

Rahoitusosan muutokset hyväksyy valtuusto (lainat).

6 Kiinteän omaisuuden ja metsäomaisuuden myyminen

Kunnanhallitus voi myydä kiinteää omaisuutta ja metsäomaisuutta investointien ja toimintojen rahoittamiseen talousarviomäärärahan rajoissa tai kun se muutoin on tarkoituksenmukaista. Talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina metsää myydään metsäsuunnitelman mukaisesti.

7 Maksuvalmiuden turvaaminen

Maksuvalmiuden turvaamiseksi lyhytaikaista kassalainaa voidaan ottaa valtuuston hyväksymän lii miitin (2,5 milj. euroa) rajoissa. Nostovaltuus on kunnanjohtajalla. Lyhytaikaisen kassalainan käytössä on seurattava korkotason muutosta ja sen vaikutusta kunnan talouteen ja mahdollisuuteen hallita kuntatodistusohjelmaa. Kuntatodistusohjelman mukainen laina on luonteeltaan lyhytaikainen (laina-aika alle 1 v), mistä syystä sitä on lyhennettävä aina, kun kassatilanne sen mahdollistaa.

Maksuvalmiuden turvaamiseksi voidaan käyttää sijoitusomaisuuden tuottoa, mikäli se on taloudellisesti järkevää.

8 Tilivelvollisuus, sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Palvelualueiden toiminnasta vastaaville palvelualuepäälliköille ja tehtäväalueiden esihenkilöille tähdennetään tilivelvollisuuden merkitystä. Talousarvion toimintakatteen sitovuudesta vastaavat tilivelvolliset, mikä tarkoittaa vastuuta noudattaa talousarviota niin käyttösuunnitelman laatimisessa kuin sen toteutuksessa. Tilivelvollisuus kattaa johtamis-, ohjaus- ja seurantavastuun lisäksi tulostavastuun ja oikeudellisen vastuun. Tilivelvollisuudesta on määräykset kuntalain 125 §:ssä.

Tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet valtuustoa lukuun ottamatta sekä asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Jokainen esihenkilö on vastuussa johtamansa toiminnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuudesta eli toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta, vaikka varsinaista tilivelvollisuusasemaa ei olisikaan. Toimielimet raportoivat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilasta toimintakertomuksen yhteydessä.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet ja periaatteet 14.12.2022 § 32, suunnitelmaa noudatetaan myös vuonna 2026. Toiminnassa on noudatettava sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita ja niitä tarkentavia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta on osa jokapäiväistä toimintaa vuosittain hyväksyttävän suunnitelman mukaisesti.

Palvelu- ja tehtäväalueet vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Riskien toteutumista seurataan talouden raportoinnin sekä tilinpäätöksen yhteydessä. Toteutuneisiin riskeihin on reagoitava välittömästi riskin merkittävyyden edellyttämällä tavalla. Riskienhallinnan nykytilan riittävyyttä on arvioitava ja päivitettävä tarpeen mukaan.

9 Hankinnat

Hankintojen toteuttamisessa noudatetaan pienhankintaohjeita. Tarjouspyynnöt laaditaan käyttäen Cludia –kilpailutusohjelmaa. Esim. koulukuljetus- ja asiointipalveluliikenteen osalta kilpailutus voidaan toteuttaa Monetran hankintapalvelujen kanssa yhteistyössä.

Kunkin palvelualueen tulee huolehtia hankintasopimusten ajantasaisuudesta ja niihin liittyvien optioiden käyttämisestä tai uusien sopimusten kilpailuttamisesta. Sopimushallinnan periaatteet on hyväksytty kunnanvaltuustossa 22.3.2023 (7 §).

Lähtökohtana hankinnan toteuttamiselle on, että tavarain tai palvelun tarve on välttämätön ja että talousarviossa on hankinnalle osoitettu määräraha. Hankinnoissa on noudatettava julkisten hankintojen kilpailutuksesta annettuja säädöksiä sekä kunnan omia ohjeita. Hankinnat on pyrittävä

ajoittamaan tasaisesti koko vuodelle. Kunnanhallituksen, viranhaltijoiden ja esihenkilöiden hankintarajat on määritelty hallintosäännössä (65 §).

Mahdolliset tietojärjestelmäpalveluiden hankinnat tehdään pääasiassa yhteistyössä Kainuun muiden kuntien kanssa. Työasemat, näytöt, puhelimet yms. laitteet hankitaan ensisijaisesti Atealta.

10 Hankkeet, projektit ja investoinnit

Uuden investointikohteen aloittamisen yhteydessä vastuualueen on selvitettävä kirjanpidon kanssa hankkeen alv-käsittely, poisto-aika ja poistojen määräytyminen (tasapoisto/menojäännöspoisto). Investoinnin toteuttajana oleva vastuualue seuraa investointien määrärahan riittävyyttä sekä raportoi kirjanpitoon tarvittavat tiedot. Jo aloitetut, mutta keskeytetyt investointihankkeet kirjataan kuluksi jo syntyneiden kustannusten osalta.

Investointien seurantaraportti annetaan valtuustolle talousraportoinnin yhteydessä.

Voimassa oleva poistosuunnitelma on hyväksytty valtuustossa 28.11.2012. Valmistuneen investoinnin poisto-aika määräytyy kohteen taloudellisen pitoajan perusteella. Poistosuunnitelma päivitetään vuoden 2026 aikana.

11 Ostolaskut ja tilimerkinnät

Toimielimen on jokaisen tilivuoden alussa nimettävä henkilöt, jotka sen puolesta hyväksyvät tositteet, sekä heille varahenkilöt. Ostojen asiastarkastukseen ja hyväksyntäketjuun tulee kiinnittää erityistä huomioita. Asiastarkastajana ja hyväksyjänä ei saa olla sama henkilö.

Tavaroita ja palveluita ostettaessa, laskulle tulee antaa viitetiedoksi laskun tiliöivän henkilön nimi. Laskutustiedot löytyvät kotisivulta: [Laskutus \(ristijarvi.fi\)](https://laskutus.ristijarvi.fi) Laskut tulee tarkastaa ja hyväksyä mahdollisimman pian niiden saavuttua, niin että laskun maksuun ennen eräpäivää jää riittävästi aikaa ja vältetään viivästyskoroilta.

Monetran [Teamsista](#): *Taloushallinnon palvelut/Kirjanpito* löytyvät ajantasaiset laskentatunnisteet sekä excelit palveluluokista ja kirjanpitoon toimitettavista uusista avattavista laskentatunnisteista. Investointeihin, hankkeisiin ja projekteihin tarvittavien tiliöintitietojen avauspyynnöt tehdään keskitetysti hallintopalveluissa.

Kuntien taloustietojen raportointi Valtiokonttorille tehdään suoraan Monetran talousjärjestelmistä. Tiliöintien kohdentaminen oikeille palvelu- ja sektoriluokille on tärkeää, koska raportoidut tiedot ovat pohjana mm. valtionosuuslaskennassa.

12 Myyntilaskut ja saatavien perintä

Palveluiden hinnoittelussa tulee huomioida kustannusten nousu ja palvelun tuottamisesta syntyvät kustannukset. Maksuvalmiuden säilyttämiseksi palvelualueiden tulee huolehtia laskuttamisesta ajallaan ja täysimääräisenä laskutus- ja perintäohjeen (kh 29.8.2022 § 106) mukaisesti.

Saatavien poistamisesta päätetään hallintosäännön 25 §:n mukaisesti. Kunnan saatavien perintä on ulkoistettu Revire Oy:lle. Julkisoikeudelliset ulosottohakemukset tehdään manuaalisesti hallintopalveluissa. Viranhaltijapäätökset saatavien alaskirjauksista tekee kunnanjohtaja vuoden loppuun mennessä. Erillisistä sopimuksista yksittäisten velallisten kanssa vastaa kunnanjohtaja hallituksen linjausten mukaisesti.

Keskeisinä keinoina organisaation toiminnan tehostamisessa ovat sähköisten palvelujen lisääminen, sisäisen ja ulkoisen viestinnän tehostaminen ja palveluverkon kustannusten ja laadullisten tekijöiden tarkasteleminen kokonaisuutena.

Yhdessä Kainuun kuntien kanssa toteutettavat hankkeet ja projektit tehostavat erityisesti tietohallinnon toimivuutta ja digitaalisten palveluiden saatavuutta. Tehtävien uudelleenjärjestelyjen osana on tarkasteltava muiden Kainuun kuntien kanssa jaettavien resurssien ja ostopalveluiden mahdollisuus.

14 Talouden vuosikello

- Talousarvion 2026 täytäntöönpano-ohje, kh 19.1.2026
- Tilinpäätös 2025, kh 03/2026
- Talouden ja investointien seurantaraportti 1–3, kh 04/2026
- Talous, investoinnit ja talouden sopeuttamissuunnitelma, valtuusto ja seminaari (strategia ja elinvoimaohjelma) 04/2026
- Tilinpäätös 2025, talouden ja investointien seurantaraportti 1–4 sekä strategia ja elinvoimaohjelma kv 06/2026
- Talouden seurantaraportti 1–6, kh 08/2026
- Talousarvion 2027 laadintaohje ja aikataulu 08-09/2026
- Talouden ja investointien seurantaraportti 1–8, konserniraportit kh ja kv 09-10/2026
- Talousarvio 2027 ja -suunnitelma 2028–2029, kh 11/2026
- Talousarvio 2027 ja -suunnitelma 2028–2029, kv 12/2026